

encore

**LATVIJAS
JAUNĀS
MŪZIKAS
DIENAS 2024**

LATVIJAS KOMPONISTU SAVIENĪBAS FESTIVĀLS

Sestdien, 11. maijā, plkst. 16.00
Rīgā, Lielajā ģildē

PIANISTS
ROBERTS FLEICS
[*ROBERT FLEITZ*]

PROGRAMMĀ

Jānis PETRAŠKEVIČS

(1978)

“Klusā balss”

(2022-2023)

Ansels KAUGERS

(1985)

Empty Rooms

(2023)

Ruta PAIDERE

(1977)

Periodos

(2008)

Linda LEIMANE

(1989)

Crystal

(2023) – pirmatskaņojums!

Ernests Valts CIRCENIS

(2000)

paysages qui

(2024) – pirmatskaņojums!

Pēteris VASKS

(1946)

Fantāzija “Izdegušās zemes ainavas”

(1992)

PAR PROGRAMMU

Festivāla ceturtais koncerts veltīts latviešu klaviermūzikas programmai, kuru iestudējis pianists Roberts Fleics (*Robert Fleitz*). Viņš uzaudzis Floridas pusē un mācījies slavenajā Džuljarda skolā Ņujorkā, krietnu laiku studējis arī mūsu pašu mūzikas augstskolā un patlaban meistarību turpina spodrināt Sibēliusa akadēmijā Helsinkos. Šis daudzpusīgais amerikāņu mūziķis ir arī vairāku konkursu laureāts ar iespaidīgi plašu starptautiska vēriena koncertpieredzi. Latvijas klausītāju uzmanību viņš iemantojis kā viens no drosmīgākajiem un aizrautīgākajiem laikmetīgās mūzikas interpretiem, kura radošajām iniciatīvām labprāt un ar lielu interesi atsaucas kā komponisti, tā arī saspēles partneri.

“Katrs no mums ik dienu caur stikla monolītiem lūkojas uz izdegušām ainavām visā pasaulē. Mums ir dota iespēja izvēlēties, vai sastapties ar šiem satriecošajiem skatiem, vai klusējot novērsties. Šajā programmā iekļautie darbi pēta klusuma, tukšuma un nolieguma ciklus. Kādas ir sekas, ja mēs ļaujam savai cilvēcībai izkristalizēties?” ieskicējot programmas noskaņu, jautā pianists. Šajā kontekstā viņš atsaucas arī uz fragmentu no Albēra Kamī “Mīta par Sīsifu”: “Pakāpiens zemāk, un te rodas dīvainība: apzināties, ka pasaule ir “bieza”, ieraudzīt, cik lielā mērā akmens mums ir svešs, nesavienojams, ar kādu intensitāti daba, ainava mums var liegt.” Un to papildina arī amerikāņu multitalanta Mirandas Džulaijas rakstītais: “Manī sastinga kvēls, sāpēja necilvēcīgi. Vai varbūt tā bija mana pirmā cilvēciskā sajūta?”.

Roberts rezumē: “Šie skaņdarbi pārstāv plašu stilu daudzveidību mūsdienu latviešu klaviermūzikā, vienlaikus aptverot dažādas komponistu paaudzes. Programmā iekļautie Jāņa Petraškeviča un Lindas Leimanes opusi ietverti arī manā albumā “Klusā balss”, kas novembrī nāks klajā izdevniecības SKANI paspārnē. Esmu ļoti pateicīgs par uzticību man šiem brīnišķīgajiem komponistiem, kuru mūziku dziļi cienu. Liels paldies arī Rolandam Kronlakam un festivālam “Latvijas Jaunās mūzikas dienas” par uzaicinājumu uzstāties vienā no manām mīļākajām pilsētām.”

JĀŅA PETRAŠKEVIČA skaņu valoda ir tembrāli krāšņa un izteiksmē intensīva, daudzslāņaina un sarežģīta, taču arī ļoti emocionāla, ekspresīva un intīma, varētu pat teikt, ka kameriska pēc būtības, kaut arī pēdējos gados aizvien vairāk viņu interesē tieši izvērsti sastāvi. Kompozīciju viņš studējis augstskolās Rīgā un Stokholmā, Gēteborgā un Enshedē, un nu jau pats padsmiņš gadus ir JVLMA mācībspēks, bez kura nav iedomājama mūsdienu kompozīcijas katedra. Petraškeviča spožās formveides analīzes un niansētās kompozīcijas stundas ne vienam vien jaunajam mūziķim pavērušas gluži jaunus apvēršņus ne tikai laikmetīgās mūzikas un mākslas izpratnē vien. Par to, ka Jānis ir izcils pedagogs liecina gan tas, cik stilistiski daudzveidīga ir viņa kompozīcijas klase (ko varam apjaust arī šī festivāla ietvaros), gan viņa audzēkņu panākumi arī ārpus Latvijas. Arī paša Petraškeviča mūzika guvusi plašu starptautisku rezonansi, pie tam ārzemēs tā skan pat biežāk, nekā Latvijā.

Pērn pabeigtā kompozīcija **“Klusā balss”** pirmoreiz šīvakara solista lasījumā izskanēja aizvadītā gada jūlijā koncertzālē “Cēsis”. Petraškevičs atklāj: “Partitūrā virs klavieru nošu teksta ietverta arī papildus sistēma, kurai esmu devis nosaukumu “klusā balss” – tie ir obsesīvi atkārtoti fadiēzi ar mazām pušņiem nobīdēm; šīs skaņas skaņdarba gaitā klavierēs palaikam iznirst priekšplānā, bet citviet ir ieaustas kopējā faktūrā un īpaši neizceļas. Interprets, proti, Roberts Flaics, kurš šo kompozīciju pasūtīnājis un kuram to esmu veltījis, tiek lūgts atskaņojuma laikā šo “klusos balsi” pastāvīgi paturēt prātā, varētu pat teikt – sevi izdziedāt.”

“Lai gan komponēšana ne vienmēr ir tā bezrūpīgākā nodarbe, kā pavadīt laiku, esmu sapratis, ka tad, ja to nedaru, jūtos vēl sliktāk. Tāda, lūk, gēnu un apstākļu kombinācija. Bet labā ziņa ir tā, ka mūzika tomēr ir bezgalīgi dziļa, noslēpumaina un skaista, un mēdz atklāt pa drusciņam no šī visa tiem, kas velta tai savus pūliņus,” atzīst **ANSELS KAUGERS** – visnotaļ daudzpusīgs talants, kura radošo izpausmju šķautnes saistās ne vien ar dažādu stilistiku un žanru mūziku, bet arī kinopasaules un dramaturģijas mākslu. Kompozīcijas talantu viņš patlaban spodrīna JVLMA, kur studē pie jau pieminētā Jāņa Petraškeviča un ne mazāk fascinējošā Krista Auznieka.

Par pērn tapušo kompozīciju **Empty Rooms** Ansels raksta: “Reiz bērņībā, sēžot istabā uz grīdas, es nolēmu iztēloties, ka manis tur nav. Taču istaba ir – ar visiem tās priekšmetiem, sienām, pavērto logu un vakara gaismu. Tā bija kļuvusi pat esošāka, nekā pirms tam, un bija skaidri sajūtama tai piemītošā klusā noslēpumainība. Kādā sarunā Roberts sacīja, ka šis skaņdarbs viņam asociējas ar ainavu, kurā ik pa brīdim parādās kaut kas (teju) atpazīstams, taču tikpat ātri atkal nozūd skatienam. Vai tas ir kāds mūsu domas pavediens vai tas, ko pauž pati ainava? Lai nu kā, šķiet pievilcīgi kādu brīdi atrasties vietā, kur protagonistis nav (tikai) tur sēdošais cilvēks ar savu stāstu.”

Tukumā uzaugusi **RUTA PAIDERE** jau kopš 1998. gada dzīvo un strādā Hamburgā. Savulaik viņu uz šo Vācijas pilsētu aizvilināja studiju gaitas, un nu jau teju desmitgadi Ruta pati kā mūzikas teorijas un kompozīcijas katedras profesore savā kādreizējā *alma mater* strādā ar studentiem no dažādām pasaules malām. Paideres daiļradē dominē kameramūzikas darbi, kam līdzās izceļas mūzika radio lugām un teātra izrādēm, aranžijas un arī partitūras izvērstākiem sastāviem, tostāit Lielajai mūzikas balvai 2012 nominētais skaņdarbs stīgu orķestrim *Tempera*. Rutas sirdsdraudzene Gundega Šmite reiz rakstījusi: “Muzikālās attīstības procesus Paideres darbos raksturo zināma statika un elementu repetatīvisms, tomēr intensīvie ritmiskie un harmoniskie procesi kultivē pastāvīgu iekšēju spriedzi. Rutas mūzikā nereti ir iekodēti pārsvarā literāras izcelsmes ārpusmūzikāli iespaidi, taču šie impulsi tikai netieši piedzīvo *tulkojumu* kompozīcijas uzbūvi veidojošās struktūrās. Drīzāk gan tie rada darba uzsākšanai nepieciešamo īpašo atmosfēru, vispārēju priekšstatu par kompozīcijas raksturu un tembru, jeb, citādi formulējot – to iedomāto un izolēto telpu, kurā var sākt attīstīties jauna doma.”

Ierosmi klavierdarbam **Periodos** (2006/2016), kas Latvijā izskanēs pirmoreiz, komponiste smēlusies Gustava Mālera vokālā cikla “Dziesmas par mirušajiem bērņiem” ievaddaļas raksturīgajā intonācijā, kas, saskaņā ar Rutas teikto, “periodiski tiek atkārtota un pagarināta, līdz galu galā tiek pilnīgi atšķelta procesa gaitā, īstenojot dziesmā ietvertu metaforu par lietu neatgriezeniskumu.”

LINDAS LEIMANES skaņumākslā līdz perfekcijai izslīpeta kompozīcijas tehnika savijas ar iepriekšneparedzamu emociju sfēru un intelektuālo ideju spriegumu. Meistarību skaņrade kaldinājusi gan JVLMA pie Rolanda Kronlaka, gan Francijā, Nacionālajā Augstākajā Mūzikas un dejas konservatorijā Lionā, kur *Erasmus* apmaiņas programmas ietvaros skolojusies pie Mikeles Tadini, Fransuā Ru un Robēra Paskāla. Ar apskaužamām darba spējām un lielu pašdisciplīnu apveltītā māksliniece radoši sadarbojas ne vien ar solistiem, ansambļiem un orķestriem, bet arī iesaistās eksperimentālos akustiskās un elektroakustiskās mūzikas projektos, veido kopīgus darbus ar video-māksliniekiem un dzejniekiem, baletdejojājiem un pat zinātniekiem. Par šovakar pirmoreiz skanošo jaundarbu viņa stāsta: “Kristāls ir īpašs ar to, ka tas vienlaikus ir gan smalks un filigrāns, gan ciets un izturīgs. Skaņdarbs radīts tehnikā, kas man ir kā zelta raktuves. Sijājot simtiem šādu materiālu, atlasot dažus un tos kombinējot gala montāžā, izkristalizējās **“Kristāls”**.”

Nupat pieminētajā Lionas augstskolā pie tā paša izslavētā itāļu meistara Mikeles Tadini studiju apmaiņas programmā papildinājies arī **ERNESTS VALTS CIRCENIS**, kurš patlaban meistarību spodrīna pie Jāņa Petraševiča. Jaunais talants jau paguvjis sadarboties ne tikai ar spilgtiem pašmāju mūzkiem un kolektīviem, tostarp Latvijas Radio kori, bet arī beļģu kvintetu *Fractales* un šveiciešu duetu *UMS 'n JIP*. “Manu radošo procesu un, līdz ar to, arī mūziku raksturo introspekcija un uzmanīga, pat pētnieciska klausīšanās. Klausīšanās apkārtnē, sevī, idejās, skaņās,” atklāj Circenis un par jaundarbu stāsta: “**paysages qui** ir klusa un intīma meditācija par laiku un tā ritējumu. Skaņas un saskaņas lietotas askētiski; tie ir atsevišķi punkti un to kopumi, kas uzmirdz un izplēn, iekārtojot telpu pārdomām. Tā rosina palūkoties aiz skaņām, aiz vienkāršības un krāsām, iespējams, tuvāk sev vai tuvāk apkārtējiem. Tas ir brīdis būšanai.”

PĒTERIS VASKS droši dēvējams par starptautiski pazīstamāko latviešu skaņradi – viņa kompozīcijas interpretē un pasūtina pasaulslaveni mākslinieki, tās ieskaņo vadošie ierakstu nami un izdod viena no ietekmīgākajām nošu izdevniecībām – *Schott Music*. Brīdī, kad Lielajā ģildē viņa klaviermūziku atskaņo Roberts Fleics, meistars ir pilsētā, kur jau gadiem mīt Ruta Paidere un

vakar noritēja Hamburgas kamerbaleta izrādes “Jūlijas jaunkundze” pirmizrāde, kurā horeogrāfs Edvīns Revazovs Strindberga drāmu savijis ar Vaska mūziku. Pēteris raksta, kad nevar klusēt, un savā daiļradē tiecas runāt par globālām un pārļaičīgām problēmām. Dzīvība un nāve, naids un piedošana, harmonija un disonējošs haoss ir tēmas, kas caurauž viņa ekspresīvo un emocionālo skaņu rakstu. To var saukt par neoromantismu, “jauno garīgumu”, “jauno vienkāršību” vai arī par misijas apziņu – likt ieklausīties brīdinājumā, pamazām izzūdošajās dabas balsīs, aicināt attīrīt dvēseli no ierastās bezrūpības par pasauli, dzimteni, nākotni. Aicināts pastāstīt par 1992. gadā komponēto fantāziju “**Izdegušās zemes ainavas**”, komponists akcentē divus aspektus. Viens no tiem saistīts ar norisēm dabā – togad piedzīvoto ārkārtīgi sauso vasaru un svelmes atbalsošanos uz visu dzīvo dabu. Otrs – ar tobrīd vēl pavisam neseno Neatkarības atjaunošanas laiku un gaisā virmojošajām ilgām un cerībām un vienlaikus arī mulsumu par jauno lietu kārtību. Izslāpušu putnu balsis te savijas ar pārmaiņu laika dramatismu un izskaņā likto trīskārt skanošo korāļa motīvu kā mierinājuma un cerību vēsti.

PAR SOLISTU

New York Concert Review pianistu un komponistu **ROBERTU FLEICU** nosaucis par “inovatīvu mūzikālu domātāju”. Roberta dinamiskā skatuves klātbūtne un savdabīgā programmu izvēle kā kanoniskajā, tā arī jaunākajā repertuārā ar kvēliem aplausiem uzņemta koncertos teju divdesmit valstīs, kā arī 25 ASV štatos. Lai izceļam vien uzstāšanos Ņujorkas Kārnegija zālē, Kioto mūzikas festivālā, Metropoles mākslas muzejā, Īrijas Nacionālajā koncertzālē, Kopenhāgenas Koncertbaznīcā, Cēsu Makslas festivālā... Pianists kūrē mākslinieciskas pieredzes, kuras pārsteidz un apžilbina ar “hipnotizējošu” un “iespaidīgu” atskaņojumu (*The New York Times*). Roberts ir vairāku starptautisku konkursu laureāts, lai pieminam vien pirmo vietu Džona Keidža balvas konkursā Halberštātē (2022) vai *Rosalía de Castro* balvu Starptautiskajā Vigo pianistu konkursā (2022), atzinību Orleānas konkursā vai JVLMA Gada balvu un uzvaru 2022. gada “Sansusī mūziķu kautiņa” turnīrā.

Klavierspēli Roberts sācis apgūt četru gadu vecumā sava tēva Patrika Fleica vadībā. Vēlāk saņēmis bakalaura un maģistra grādus, absolvējot Džuljarda skolu, kur skolojies pie Hangkvana Čena un Džūljana Mārtina. JVLMA studējis pie Jura Žvikova un patlaban ir nodevies doktorantūras studijām Sibēliusa akadēmijā Helsinkos, padziļināti pētot “mūzikas hibriditāti mūzikas semiotikas perspektīvā”. Fleics papildinājies arī daudzās klavierspēles meistarklasēs un kompozīciju mācījies pie Ērika Vabelsa, jau atkal pieminamā Jāņa Petraškeviča un Mollijas Džoiskas.

Kopā ar savu tēvu Roberts dibinājis *Swan City Piano Festival* – ikgadēju daudzžanru pianistu un klavierrepertuāra notikumu savā dzimtajā pilsētā Leiklendā, Floridā. 2021. gadā klajā nāca Roberta pašproducētais albums *Leaving a Room*, tajā iekļautas jauno komponistu kompozīcijas, kas ieskaņotas Roberta Ņujorkas dzīvoklī. Viņa nākamais albums “Klusā balss” (*The Silent Voice*), kurā iekļauti jauni Baltijas komponistu skaņdarbi, tiks izdots 2024. gada novembrī izdevniecības *SKANI* paspārnē.

Kā kaislīgs jaunās mūzikas interprets viņš sadarbojies ar komponistiem Helēnu Tulvi, Riti Mažuli, Taņu Duņu, Džūliju Žu, Paolu Prestīni, Džefriju Mamfordu, Timo Andresu un Līsu Hiršu. Fleics spēlē arī duetā ar igauņu klarnetistu Tāvi Oro. Būtiska Roberta radošās darbības šķautne saistīta ar improvizācijas mākslu un starpdisciplināru sadarbību. Viņam ir arī klaunādes, buto, balss un fiziskā teātra prasmes. Fleics runā angļu, latviešu, spāņu, portugāļu (un dažreiz vācu) valodā un lēnām apgūst arī somu valodu. Pašlaik Roberts darbojas arīrdzan kā satura veidotājs *Tonebase Piano YouTube* kanālā un brīvajā laikā labprāt nododas *Nintendo* spēlei.

Tekstus sagatavoja Santa BUŠS

Festivālu rīko:

LATVIJAS KOMPONISTU SAVIENĪBA

www.muzikasdienas.lv

www.facebook.com/komponisti

Festivālu atbalsta:

VALSTS KULTŪRKAPITĀLA FONDS

RĪGAS DOME

RĪGAS LATVIEŠU BIEDRĪBA

LATVIJAS RADIO 3 “KLASIKA”